

สมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

Koh-Mak Community People's Competencies for Low Carbon Tourism Development, Trat Province

♦ กมลกนก เกียรติศักดิ์ชัย

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Kamonkanok Kiatisakchai

Ph.D. Candidate, Department of Educational Policy, Management, and Leadership,
Development Education Program, Faculty of Education, Chulalongkorn University,

E-mail: kamille1222@gmail.com

♦ ชื่นชนก โควินท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประธานสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ
และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chuenchanok Kavin

Assistant Professor, Ph.D., Head of Development Education Program,

Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education,
Chulalongkorn University, E-mail: Chuenchanok.K@chula.ac.th

Received: April 1, 2019 ; Revised: May 11, 2019 ; Accepted: May 13, 2019

Abstract

This article written with its main purpose of analyzing The Community People's Competencies for Low Carbon Tourism Development of Koh-Mak. Data was collected from documentary research studies, In-depth Interviews method, and Focus group discussion from 15 key informants, in order to condense conclusions and recommendations. This part of the research conducted with semi-structured interview; questionnaires and non-participant observation method as the research instruments. The competencies affirmed to be core competencies and functional competencies. These two competencies declared to be of benefit to the management and the implementing of low carbon tourism development for Koh-Mak. The core competencies divided into two levels which are organizational level and

individual level. The core competencies at organization level comprised of 6 components including 1) Community empowerment 2) Community participation 3) Collaboration between organizations 4) Public support 5) Networking and alliance building and 6) Database and information. At the individual level of core competencies comprised of 3 components which are 1) knowledge 2) skills and 3) attitude. Another competencies that found in this analyzing is functional competencies which have been studied from community people and entrepreneurs of Koh-Mak. Community people have been implementing 8 functions and entrepreneurs implementing 10 functions in the field whereas these functions are the common settings that have been the essential tools to the management and the implementing for low carbon tourism development so called “Community People’s Competencies”.

Keyword: Community People’s Competencies, Low Carbon Tourism Development

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลวิเคราะห์สมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของชุมชนเกาะหมาก จังหวัดตราด จากวิธีการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า สมรรถนะของคนในชุมชนเกาะหมาก ประกอบด้วย องค์ประกอบสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่เกี่ยวข้องชัดเจนในการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่ชุมชนเกาะหมาก 9 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สมรรถนะหลักระดับองค์กร และสมรรถนะหลักระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล โดยสมรรถนะหลักระดับองค์กร ประกอบไปด้วยกัน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 4) การสนับสนุนจากภาครัฐ 5) ความเชื่อมโยงของเครือข่าย และ 6) ฐานข้อมูลและสารสนเทศ และสมรรถนะหลักระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านทัศนคติ ส่วนสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Functional Competency) ที่มีอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบันของคนในชุมชนเกาะหมาก ประกอบด้วย 8 ด้าน ที่ถือปฏิบัติในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และสมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการในชุมชนเกาะหมากประกอบด้วย 10 ด้าน ที่ถือปฏิบัติในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ด้วยสมรรถนะของคนในชุมชน

คำสำคัญ : สมรรถนะของคนในชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

บทนำ

บทความนี้นำเสนอสมรรถนะของบุคคลโดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ชุมชนเกาะหมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำภายใต้วิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยในชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (พุทธศักราช 2557-2559) พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบด้วย หมู่เกาะช้าง หมู่เกาะหมาก และหมู่เกาะกูด ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการร่วมมือกันของคนในชุมชน เพื่อรักษา ปกป้อง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เคยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการท่องเที่ยว จากผลสถิติกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นอัตรา 19.74 กิโลกรัม ต่อคนต่อวันคิดเป็น 47, 835 ตันต่อปี โดยอัตราการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่หมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด ถือเป็น 1 ใน 6 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) โดยเฉพาะพื้นที่เกาะหมาก พบว่า มีการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นต์ในอัตราที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับหมู่เกาะช้าง และหมู่เกาะกูด จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเกาะหมากมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉลี่ย 21.12 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศที่มีค่าเฉลี่ย 11 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะหมากก่อให้เกิดปัญหาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ร่วมกับ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเยอรมนี (GIZ) มุ่งสร้างความตระหนักในการลดการใช้พลังงานอันจะนำไปสู่การลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อน ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ได้รับการประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ปัญหาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกาะหมาก ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถประยุกต์ปฏิบัติใช้ได้จริงในพื้นที่ จากการผลดำเนินการของชุมชนเกาะหมากในลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์จากกิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย (1) การใช้พลังงานทดแทน (Solar Cell) ผู้ประกอบการและบ้านพักรวม 17 ราย สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์มาใช้แทนกระแสไฟฟ้าได้ร้อยละ 28.2 (2) การใช้ตัวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยริสอร์ทมีการบำบัดและนำน้ำที่ใช้แล้วมาผ่านการรีไซเคิล (Recycling) (3) การคัดแยกขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมากมีการบริหารจัดการขยะที่มีวันละ 3 ตัน (Green Energy Park) โดยเฉพาะพลาสติกที่เหลือจากการขายนำมาผลิตเป็นน้ำมัน ปัจจุบันเกาะหมากไม่มีขยะที่ต้องขนขึ้นฝั่งไปถึง (4) การรักษาวิถีชีวิตชุมชน สร้างความเข้มแข็งกับชุมชนรากหญ้าใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการสร้างอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ในพื้นที่ให้โดดเด่นโดยไม่ละทิ้งความเป็นท้องถิ่นเดิม ผลการดำเนินการชุมชนสามารถลดปริมาณค่าการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ในปี พุทธศักราช 2557 พบว่า ก่อนทำกิจกรรมคาร์บอนไดออกไซด์มีปริมาณ 5,710,907 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี หลังทำกิจกรรมลดคาร์บอนไดออกไซด์เหลือ 436,772 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี ซึ่งสามารถลดการปล่อย

คาร์บอนสู่ชั้นบรรยากาศได้ร้อยละ 7.65 ต่อปี เทียบเท่ากับการปลูกต้นไม้ 19,852 ต้นต่อปี (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2558)

จากกระบวนการบริหารจัดการของชุมชนเกาะหมากเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการประสบปัญหาจากแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จึงก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้คนที่อาศัยในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเริ่มจาก 1) ชุมชนประสบปัญหาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) ชุมชนมีความสนใจเกี่ยวกับการลดคาร์บอน 3) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของคนในชุมชน 4) การมีเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนารูปแบบการปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นโดยใช้หาข้อตกลงวิธีการปฏิบัติร่วมกัน 5) การสร้างจิตสำนึกและทัศนคติของคนในชุมชน 6) การแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่คนในชุมชนและคนในชุมชน กระบวนการเหล่านี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะ (Competencies) ที่มีจุดเริ่มในปี 1973 โดย McClelland ได้เสนอคุณลักษณะของบุคคลในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย K หมายถึง Knowledge (ความรู้) S หมายถึง Skill (ทักษะ) A หมายถึง Ability (ความสามารถ) และ O หมายถึง Other Characteristics (คุณลักษณะอื่น ๆ) (McClelland, 1973) ในปี 1982 Boyatzis (1982) เป็นคนแรกที่ใช้คำว่า Competency และปี 1996 ได้ให้นิยามว่า ความสามารถในการงานเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลซึ่งนำไปสู่ผลงานที่มีประสิทธิภาพและเน้น “คุณลักษณะที่อยู่ภายใน” เป็นทักษะไม่ใช่พฤติกรรมเพราะเป็นสิ่งที่กำหนดอยู่ภายในบุคคลนั้น (Boyatzis et al, 1996) ในปี 1994 Hamel and Prahalad ได้เสนอความสามารถหลักของธุรกิจ (Core competency) ว่าเป็นสิ่งนี้เท่านั้นที่ทำให้ธุรกิจชนะการแข่งขันและเป็นสิ่งที่คู่แข่งไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ (Hamel and Prahalad, 1994) และในการศึกษาของ Spencer (1986) พบว่า ความสามารถ ประกอบด้วย แรงจูงใจ (Motive) คุณลักษณะ (Trait) แนวคิดของตนเอง (Self-Concept) ความรู้ในเนื้อหา (Content Knowledge) และความคิดเชิงเหตุผลและทักษะพฤติกรรม (Cognitive and Behavioral Skill) ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวคือ สมรรถนะของคนในชุมชน (Community People's Competency) ในการดำเนินการของคนในพื้นที่ชุมชนเกาะหมากในการประยุกต์กระบวนการเรียนรู้จากบทเรียนของปัญหาการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในพื้นที่ในปริมาณที่สูง และกระบวนการมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติกับทุกภาคีในการพัฒนาการท่องเที่ยว วิถีชีวิต และการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่เกาะหมาก โดยใช้สมรรถนะและทรัพยากรของชุมชนเป็นฐานที่จะมุ่งสู่ความยั่งยืน จึงเป็นข้อค้นพบใหม่ที่จะต่อลมหายใจทางด้านวิชาการและการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่อื่น ๆ จากการถอดบทเรียน และประสบการณ์ที่สำคัญของคนในชุมชนเกาะหมากที่ทำให้การลดคาร์บอนประสบความสำเร็จคืออะไร บทความนี้จะมุ่งเน้นนำเสนอและแนะนำความสำคัญของสมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนารูปแบบสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จังหวัดตราด

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาใช้แนวคิดสมรรถนะ (Competencies) และการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมของคนในชุมชนเกาะหมากสำหรับการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ และคนในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนของประชากรในชุมชนเกาะหมาก โดยการวิเคราะห์เน้นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่มีอยู่ในปัจจุบันในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) ดังกล่าวเป็นการเฉพาะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จังหวัดตราดครั้งนี้

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทความนี้แยกการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

จากการทบทวนวรรณกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นวิธีการรูปแบบใหม่เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ โดยแนวคิดของเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำถูกนำเสนอครั้งแรกในปี 2003 มีการกล่าวถึงใน Energy White Paper ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำเป็นการสร้างมาตรฐานการครองชีพการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยลงและผลผลิตทางเศรษฐกิจมากขึ้น (Energy White Paper, 2003) ซึ่งแนวคิดการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำได้นำเสนออย่างเป็นทางการในรายงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและการท่องเที่ยวใน World Economic Forum เดือนพฤษภาคม 2009 ทั้งนี้การศึกษาในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำมีน้อย โดย Stefan Gössling (2010) ได้กล่าวถึง การจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) ของการพัฒนาการท่องเที่ยวจากมุมมองคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) จากนักท่องเที่ยว ได้สรุปว่า การจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) จากนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ Richard & Tol (2007) ได้กล่าวถึง ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวระหว่างประเทศโดยการเก็บภาษีการปล่อยก๊าซคาร์บอนและนำเสนอว่าจำนวนภาษีที่แตกต่างกันในการปล่อยก๊าซคาร์บอนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการขนส่งทางอากาศ และ Paul Peeters (2010) คาดการณ์ข้อมูลปี 2035 และ 2050 การปล่อยคาร์บอนจะเพิ่มขึ้นตามข้อมูลปี 2005 ต้องพยายามหาวิธีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ Cai Meng & Wang Yuming (2010) เสนอแนวคิดของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและรูปแบบการตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) บนพื้นฐานของเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำมีการศึกษาบางชิ้นได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Gssling et.al, 2013) ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจและนวัตกรรมทางธุรกิจ (Kaeschage et.al, 2014) นอกจากนี้การรวมตัวกันของอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำจะช่วยลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Lechtenbhmmer et.al, 2015) โดยการใช้ภาษีคาร์บอนเครดิตที่มีประสิทธิภาพจะสามารถ

สร้างการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมสีเขียว (Hashimab et.al, 2014) และความสัมพันธ์ของการปล่อยคาร์บอนในระยะสั้นและระยะยาว (Ahmad et.al, 2016)

จากการทบทวนวรรณกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำมีความสำคัญ 2 ประการ คือ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่มีความสำคัญต่อบุคคล และสังคม ประการแรก การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่มีความสำคัญต่อบุคคล เนื่องด้วยวิถีชีวิตที่ทันสมัยของบุคคลในสังคมยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจะเป็นรูปแบบของการตอบสนองในการเดินทางเพื่อพักผ่อน ผ่อนคลายและใกล้ชิดกับธรรมชาติ เพื่อผ่อนคลายความคิดจากความกังวลที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความเคร่งเครียดจากการทำงาน สภาพปัญหาโรคติดบนท้องถนน และความไม่สบายในรูปแบบต่าง ๆ ประการที่สอง การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่มีความสำคัญต่อสังคม โดยภาพรวมคาร์บอนต่ำและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญและเร่งด่วน เนื่องด้วยทุกวันนี้มลพิษทางอากาศเกิดวิกฤตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปัญหาหมอกควัน ปัญหาพลังงาน ปัญหาขยะ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้เฉพาะเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่อาศัยความสามารถและความพยายามของบุคคล และสังคมร่วมกันป้องกัน แก้ไข และพัฒนา ดังนั้น วิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาวิถีชีวิตคาร์บอนต่ำ (Yang, 2015) ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวและบริการอื่น ๆ ได้ ความสามารถของคนในชุมชนและชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคาร์บอนต่ำเพราะเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนที่จะทำให้เกิดคาร์บอนต่ำในการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ชุมชนและคนในชุมชนจำเป็นต้องเป็นตัวอย่างของการใช้วิถีชีวิตในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในการดำเนินการของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน

โดยผลการวิจัยของ Yang (2015) การนำกลยุทธ์ของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำไปปฏิบัติในประเทศจีน ใช้มาตรการหลักในการนำคาร์บอนต่ำไปใช้กับการท่องเที่ยวด้วยหลักการ 3 ประการ คือ 1) เสริมสร้างกลไกรัฐบาลและกรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเพื่อกำหนดระบบที่เหมาะสมและกลไกในการกำกับดูแลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2) เสริมสร้างความเข้มแข็ง การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำควรมีเกณฑ์ในการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีตัวชี้วัดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ความสามารถในการกำจัดของเสีย การจัดการขนส่งสาธารณะ และมีการประเมินด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี 3) การส่งเสริมในการเผยแพร่การรับรู้การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรับรู้และปรับพฤติกรรมการเดินทาง ซึ่งมีรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ 2 แบบ คือ 1) ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเป็นประโยชน์ และ 2) รูปแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ คือ การลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ด้วยวิธีการ ดังนี้ (1) สร้างแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ประการแรก การวางแผนและออกแบบพื้นที่ และการพัฒนาด้านพลังงานทดแทน ประการที่สอง การดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและกำหนดปริมาณคาร์บอนต่ำ ประการที่สาม ทำให้เกิดการประยุกต์ใช้แหล่งพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม เป็นต้น และประการที่สี่ ใช้เทคโนโลยีในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

(2) การจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (3) ส่งเสริมการบริโภคการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เน้นการลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในกิจกรรมการท่องเที่ยว และ (4) บำรุงรักษาสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยวของการกักเก็บคาร์บอน เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันของรัฐบาลองค์กรเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยวในการเก็บคาร์บอนอย่างเป็นระบบ (Huang & Deng: 2011)

2. การพัฒนาสมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

สมรรถนะ (Competency) McClelland (1973) ได้จำแนกออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skill) 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) 4) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) และ 5) แรงจูงใจ / เจตคติ (Motives / Attitude) (Lyle Spencer, 1990) โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน เป็นส่วนที่ทำให้เกิดสมรรถนะ โดยสมรรถนะจะแบ่งเป็นสมรรถนะขั้นพื้นฐานและสมรรถนะที่ทำให้บุคคลแตกต่างจากผู้อื่น องค์ประกอบข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นั้นเป็นความรู้และทักษะที่สามารถมองเห็นหรือแสดงให้เห็นได้จากการสื่อสาร ถ่ายทอด ในทางตรงกันข้าม องค์ประกอบในข้อที่ 3-5 นั้นเป็นองค์ประกอบที่อยู่ภายในตัวบุคคลอาจจะไม่ได้แสดงให้เห็นได้ชัดเจน และเป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้เกิดความรู้และทักษะเพื่อนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการโดยสมรรถนะที่พึงมีของคนในชุมชน ตามลักษณะเฉพาะการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดชุมชนคาร์บอนต่ำมุ่งให้ความสำคัญตามสมรรถนะที่คนในชุมชนพื้นที่ชุมชนเกาะหมากทั้งในสมรรถนะที่มีลักษณะพื้นฐาน และสมรรถนะในลักษณะที่ทำให้เกิดความแตกต่าง โดยชุมชนให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาในฐานะที่เป็นมิติหนึ่งของวัฒนธรรม และมีแนวคิดพื้นฐานว่าการทำความเข้าใจกับภูมิปัญญาในฐานะที่เป็นระบบปฏิบัติการทางสังคมแบบหนึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ดำเนินอยู่ในสังคมมากยิ่งขึ้น คำว่า สมรรถนะ หรือ Competencies ของคนในชุมชนมีจุดเน้นไปที่การนำองค์ประกอบของสมรรถนะ (ความรู้ ทักษะ เจตคติ) มาจำแนกตามประเภทของสมรรถนะ (สมรรถนะส่วนบุคคล สมรรถนะของงาน สมรรถนะเฉพาะ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะองค์กร) ที่คนในชุมชนแต่ละกลุ่มพึงมีเพื่อให้บรรลุการท่องเที่ยวในแบบการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และเกณฑ์ในการเป็นชุมชนคาร์บอนต่ำ (Kotler P, 2000)

สมรรถนะประกอบขึ้นจากองค์ความรู้ องค์ทักษะ และองค์ทัศนคติ โดยสามารถแบ่งออกตามประเภทของสมรรถนะที่เหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายนั้น ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งสมรรถนะไม่ใช่ศักยภาพ แต่หากเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดศักยภาพในการดำเนินการ โดยคนในชุมชนเองจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น จึงเกิดเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป และมีแนวโน้มจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวรขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะในรูปแบบต่าง ๆ (Bower and Hilgard, 1984) การศึกษากระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างสมรรถนะ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกและทัศนคติได้ (Biggs and Telfer, 1987) ดังนั้น การศึกษาสมรรถนะทำให้เกิดแนวโน้มความสำเร็จ ความต้องการจำเป็น ปัจจัย และเงื่อนไขต่าง ๆ ของคนในชุมชน โดยอาศัยวิธีวิทยาในการศึกษาและสำรวจรวมถึงการวัดระดับความต้องการจำเป็น (Need Assessment) จึงมีความ

น่าสนใจ และสามารถนำไปสู่ทิศทางการปฏิบัติ และการเสริมสร้างให้รูปแบบต้นแบบชุมชนคาร์บอนต่ำของเกาะหมากมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น บทความนี้จะทำให้ได้มาซึ่งบทสรุปที่เป็นรูปธรรมเชิงสมรรถนะของคนในชุมชนที่ได้จากกระบวนการทำงาน สำหรับการอธิบายผลการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากกระบวนการทำงาน คือ การอธิบายผลการทำงานที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายทั้งที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ แต่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำให้ดีขึ้นกว่าเดิมสามารถนำไปปรับใช้และสร้างสมรรถนะของคนในชุมชนเหล่านี้ให้การพัฒนาชุมชนคาร์บอนต่ำแพร่หลายไปสู่ระดับประเทศและระดับนานาชาติต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยสมรรถนะของคนในพื้นที่ชุมชนเกาะหมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เริ่มจากการศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ และยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน และเป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น ร่วมกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนเกาะหมากในการวิเคราะห์และสังเคราะห์สมรรถนะของคนในชุมชนเกาะหมากที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของชุมชนเกาะหมาก

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ประกอบการ 2) กลุ่มผู้นำจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ และ 3) กลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) จากผู้ที่มีคุณสมบัติ 3 กลุ่มที่มีประสบการณ์และความชำนาญโดยตรงในการพัฒนาสมรรถนะของคนในพื้นที่เกาะหมากที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนในเรื่องการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจากประสบการณ์ส่วนตัวในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลในชุมชนที่มีต่อสมรรถนะของคนในชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้แนวประเด็นคำถามหลักเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับชุมชนคาร์บอนต่ำ การวางแผนและการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ทักษะในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การสร้างความร่วมมือ การพัฒนาจิตสำนึก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เป็นแนวในการดำเนินการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็นแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาคาร์บอนต่ำ

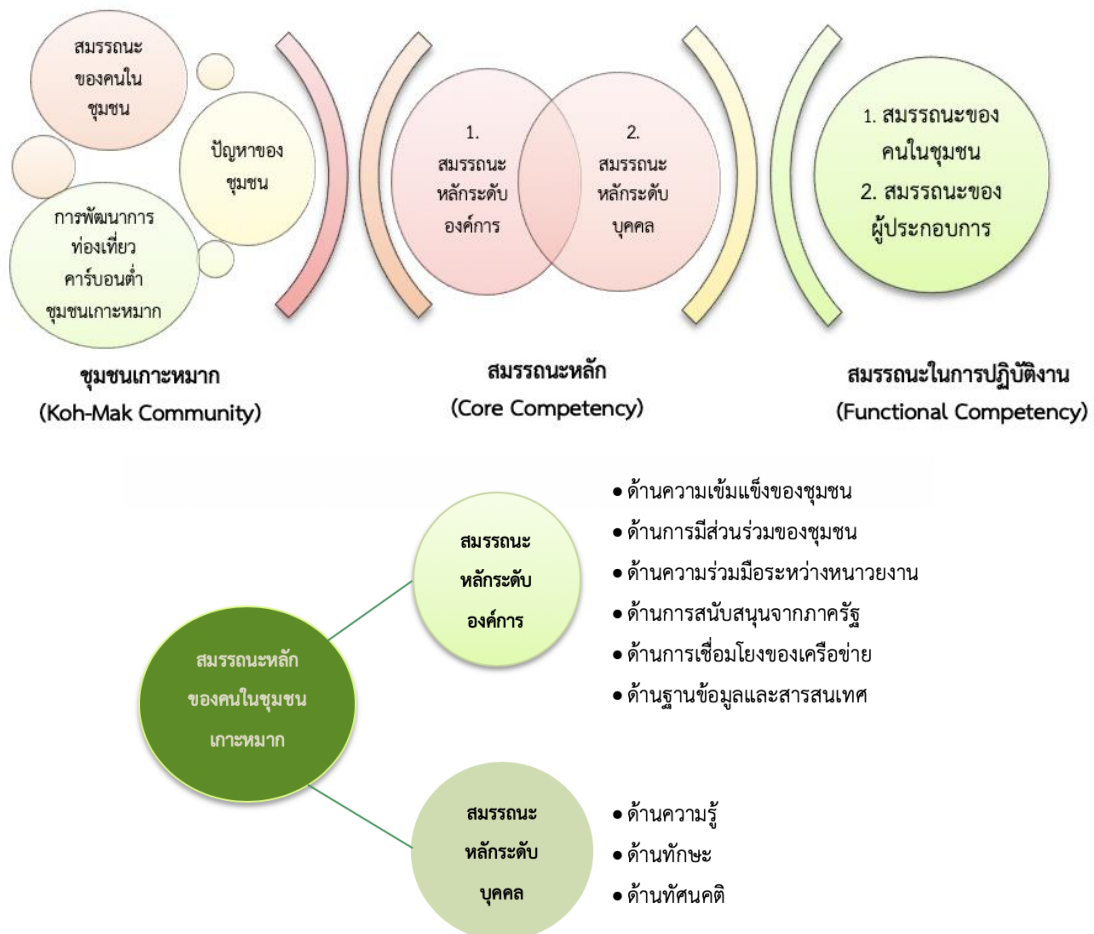
ของ อพท. เกณฑ์การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ หลักการของชุมชนเกาะหมาก และความร่วมมือของภาคีการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จาก (1) กลุ่มผู้ประกอบการ (2) กลุ่มผู้นำจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ และ (3) กลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่นโดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 4 เดือน (ระหว่างเดือนกันยายนถึง ธันวาคม 2559)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการศึกษาเอกสารนำมาวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้การวิเคราะห์ด้วยกรอบที่ทำการศึกษามาจากเอกสารในขั้นตอนที่ 1 โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Component Analysis) เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะของคนในชุมชนที่ได้ปฏิบัติอยู่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในชีวิตประจำวัน และวิเคราะห์เพื่อจำแนกตามแนวคิดของสมรรถนะ ทั้งสมรรถนะที่เป็นสมรรถนะพื้นฐาน และสมรรถนะที่สร้างความแตกต่าง

ผลการวิจัย

บทความนี้นำเสนอจุดเด่นของสมรรถนะหรือความสามารถของคนในชุมชนเกาะหมากตลอดจนผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการผลักดันและพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำจากกลุ่มผู้ประกอบการจำนวน 6 คน กลุ่มผู้นำจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ จำนวน 6 คน และกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น จำนวน 3 คน พบว่า มีองค์ประกอบสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่เกี่ยวข้องชัดเจนในการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่ชุมชนเกาะหมาก 9 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สมรรถนะหลักระดับองค์การ และสมรรถนะหลักระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล โดยสมรรถนะหลักระดับองค์การประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ความเข้มแข็งของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 4) การสนับสนุนจากภาครัฐ 5) ความเชื่อมโยงของเครือข่าย และ 6) ฐานข้อมูลและสารสนเทศ และสมรรถนะหลักระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล โดยสมรรถนะหลักในระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านทัศนคติ และองค์ประกอบสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Functional Competency) ที่มีอยู่ในปัจจุบันของคนในชุมชนเกาะหมาก ประกอบด้วย 8 ด้านในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ได้แก่ 1) สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนได้อย่างเคร่งครัด 4) สามารถสื่อสารและสื่อความหมายเกี่ยวกับชุมชนได้ 5) สามารถดำเนินการด้านสุขลักษณะและการประหยัดพลังงาน 6) สามารถนำเสนอและเสนอแนะเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อปฏิบัติให้กับผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวได้ 7) สามารถนำเสนอถึงประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียมและประเพณีของชุมชนได้และ 8) สามารถพัฒนาความรู้และติดตามสถานการณ์การจัดการ

ชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการเกาะหมาก ประกอบด้วย 10 ด้าน ที่ถือปฏิบัติในปัจจุบันและใช้เป็นวิธีการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ได้แก่ 1) สามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนได้อย่างเคร่งครัด 4) สามารถสื่อสารและสื่อความหมายเกี่ยวกับชุมชนได้ 5) สามารถดำเนินการด้านสุขลักษณะของชุมชน 6) สามารถดำเนินการการประหยัดพลังงานและเลือกใช้พลังงานทางเลือกในการประกอบธุรกิจ 7) สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือทางธุรกิจที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะ 8) สามารถนำเสนอถึงสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะและบริเวณโดยรอบ 9) สามารถนำเสนอแผนผังของชุมชนและสถานที่ต่าง ๆ ได้ และ 10) สามารถพัฒนาความรู้และรูปแบบการจัดการ โดยสรุปดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 สมรรถนะของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก

นอกจากนี้ยังพบว่า สมรรถนะที่แตกต่างของการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของชุมชนเกาะหมาก คือ การรับรู้การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นรูปแบบขอบเขตความความเข้าใจระหว่างผู้อยู่อาศัยในชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และนักท่องเที่ยว โดยการรับรู้สะท้อนถึงทัศนคติเชิงบวกหรือเชิงลบของบุคคลที่

มีต่อรูปแบบ ความรู้ความเข้าใจของผู้คนต่อการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นการป้องกันทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยด้านจิตวิทยาของบุคคลที่สำคัญในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการผลักดันที่มาจากปัจจัยภายนอกและภายในของบุคคลและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล และในระดับองค์การหรือชุมชนไปจนเครือข่ายลักษณะต่าง ๆ เพราะความเข้าใจบริบทของผู้คนจะเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำแบบยั่งยืน อีกทั้งความตั้งใจที่เกิดจากทัศนคติเชิงบวกทั้งผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้มาเยือนชุมชนจะก่อตัวเป็นนิสัยและแนวทางปฏิบัติซึ่งเป็นลักษณะแนวโน้มทางจิตวิทยา ความตั้งใจจะสร้างพฤติกรรมและการตัดสินใจ ซึ่งความตั้งใจในการสร้างพฤติกรรมในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำอธิบายได้ 2 ด้าน คือ ด้านความเชื่อและด้านความรู้สึกของคนในชุมชน กล่าวคือ การตระหนักถึงการอนุรักษ์ ป้องกัน และคุ้มครองสภาพแวดล้อมจะต้องเกิดจากจิตใจที่จะเป็นเครื่องมือให้เกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมจากการบริโภคและทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเป็นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องลดคุณภาพของกิจกรรม การบริการทางการท่องเที่ยวหรือการลดความรู้สึกของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเข้าใจ ความตั้งใจ สถานที่ตั้ง การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปรับปรุงความพึงพอใจในการรับรู้ของนักท่องเที่ยว โดยบทความนี้พยายามวิเคราะห์สมรรถนะและความตั้งใจของคนในชุมชนเกาะหมากในการมีส่วนร่วมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่เกิดจากการรับรู้ เรียนรู้ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำของชุมชนต่อไป

บทสรุปและอภิปรายผล

บทความได้นำเสนอสมรรถนะของคนในชุมชนเกาะหมากในการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่องค์ประกอบสมรรถนะหลักที่เกี่ยวข้องชัดเจนในการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่ชุมชนเกาะหมาก 9 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สมรรถนะหลักระดับองค์การ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 4) การสนับสนุนจากภาครัฐ 5) ความเชื่อมโยงของเครือข่าย และ 6) ฐานข้อมูลและสารสนเทศ และสมรรถนะหลักระดับปัจเจกบุคคลหรือระดับบุคคล ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านทัศนคติ ส่วนองค์ประกอบสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมรรถนะในการปฏิบัติงานของคนในชุมชนเกาะหมาก ประกอบด้วย 8 ด้าน ในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และสมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการในชุมชนเกาะหมาก ประกอบด้วย 10 ด้าน ในการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ

ผลลัพธ์ที่ได้แสดงถึงสมรรถนะและความสามารถของคนในพื้นที่เกาะหมากในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่ตระหนักถึงวิถีชีวิต บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นการคุ้มครองแหล่งมรดกและวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่เกิดจากการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการและการ

พัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน และสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสมรรถนะเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในบุคคลและการหาข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ปริมาณคาร์บอนบนพื้นที่เกาะหมากที่ต้องการจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำแบบอย่างยั่งยืน คนในพื้นที่ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงจำเป็นต้องมีความรู้ที่ทันสมัยเท่าทันกระแสสังคมโลก ควบคู่กับความเข้าใจกันได้ของบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปให้ชุมชนและการท่องเที่ยวบริการสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนให้ใช้พลังงานต่ำที่ก่อให้เกิดมลพิษต่ำเป็นแนวทางการจัดการการพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคต จากมุมมองของผู้อยู่อาศัยในชุมชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานกำกับดูแล จะต้องมีการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่ทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบของชุมชนคาร์บอนต่ำในทุกระดับในการสร้างพื้นที่ชุมชนสีเขียวที่มีคาร์บอนต่ำ (Luo, Wang, Dang, and Chen, 2016)

ดังนั้น การวางรากฐานการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Guo, 2013) ต้องอาศัยหลักการการวินิจฉัยปัญหา การกำหนดเป้าหมาย หลักการการพัฒนา กลยุทธ์การพัฒนา และการติดตามประเมินผล สำหรับสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Zhu and Zhou, 2016) ร่วมด้วยกับการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะในการปฏิบัติงานของคนในชุมชนและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว โดยชุมชนควรกำหนดไว้ในเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีการกำหนดตัวชี้วัดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ความสามารถในการกำจัดขยะ การขนส่งสาธารณะ การจัดอันดับของโรงแรม และจุดวัดการคาร์บอน โดยนำนวัตกรรมทางด้านเทคนิคมาใช้ร่วม ตัวอย่างเช่น การสร้างระบบประเมินผล การกำกับดูแลการขนส่ง ที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยว การผลิต และการจำหน่ายโดยการกำหนดสัญลักษณ์การรับรองระดับคาร์บอน และสัญลักษณ์ควมมีโลโก้ตัวเลขและสี เพื่อแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนและความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดตราด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนเกาะหมาก สามารถนำผลการศึกษเกี่ยวกับสมรรถนะของคนในชุมชนเกาะหมากไปกำหนดแผนงานและโครงการในการจัดสรรงบประมาณ ออกแบบกระบวนการ เพื่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของคนในชุมชน ผู้ประกอบการ จะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานในการพัฒนาบุคลากรเฉพาะการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ และสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปพัฒนาปรับใช้กับพื้นที่การท่องเที่ยวอื่น ๆ ต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยโดยการนำแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ โดยศึกษาถึงวิธีการปฏิบัติงานรายองค์ประกอบแบบเข้มข้น (Intensive course) ที่เหมาะสมกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวร่วมด้วย

References

- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2015). *Low Carbon Tourism*. Bangkok: Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization), Cocoon & Co Company Limited.
- A. Ahmad, Y. Zhao, M. Shahbaz, S. Bano, Z. Zhang, S. Wang, Y. Liu. (2016). Carbon emissions, energy consumption and economic growth: An aggregate and disaggregate analysis of the Indian economy, *Energ. Policy* 96, 131-143.
- Biggs J.B., and Telfer R. (1987). *The Process of Learning*. Sydney: Prentice-Hall of Australian 1981, 553-576.
- Bower G.H. and Hilgard E.R. (1984). *Theories of Learning*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 647.
- Boyatzis, R.E., Leonard, D., Rhee, K., and Wheeler, J.V. (1996). Competencies can be developed, but not the way we thought. *Capability*, 2(2). P.25-41.
- Cai Meng, Wang Yuming. (2010). Low-carbon Tourism: A New Mode of Tourism Development, *Tourism Tribune*, 1-5.
- D. Johnston, R. Lowe, M. Bell. 2005. An exploration of the technical feasibility of achieving carbon emission reductions in excess of 60% within the UK housing stock by the year 2050, *Energ. Policy* 33. 13, 1643-1659.
- D. Zhu, Y. Zhou. (2016). Construction on the low-carbon tourism development mode in national historical and cultural town: a case study of Liye town, Longshan County, Changsha province, *Science and Technology Entrepreneurship Monthly* 29. 9 (2016) 1-3.
- Hamel G. and Prahalad C.K. (1994). *Competing for the Future*. Harvard Business School Press Boston, Massachusetts.
- Huang, C. & Deng, H. (2011). "The model of developing low-carbon tourism in the context of leisure economy". *Energy Procedia Journal*. 5, (pp.1974–1978).
- H. Hashimab, S. Bakara, J. Lim. (2014). Green industry for low carbon economy: palm oil green assessment tool, *Energy Procedia* 61, 2759-2762.
- K. Kaesehage, M. Leyshon, C. Caseldine. (2014). Communicating climate change - Learning from business: Challenging values, changing economic thinking, innovating the low carbon economy, *Fennia* 192. 2, 81-99.
- Kotler P. (2000). *Marketing Management*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

- McClelland, D.C. (1973). "Testing for Competence Rather than for Intelligence".
American Psychologist. 28, 1 (March): 1-14.
- Paul Peeters, Ghislain Dubois. (2010). Tourism travel under climate change mitigation constraints. Journal of Transport Geography 18, 447-457.
- R. Guo. (2013). Study on low-carbon tourism development model of alpine wetland: a case study of the First Bend of the Yellow River, Technology and Market 1, 89-91.
- R. Ramanathan. (2006). A multi-factor efficiency perspective to the relationships among world GDP, energy consumption and carbon dioxide emissions, Technol. Forecast. Soc. 73.5, 483-494.
- Richard S.J. Tol. (2007). The impact of a carbon tax on international tourism.
Transportation Research Part D 12, 129-142.
- S. Gssling, D. Scott, M. Hall. (2013). Challenges of tourism in a low-carbon economy,
Wiley Interdisciplinary Reviews Climate Change 4. 6, 525-538.
- S. Lechtenbhmer, C. Schneider, M. Roche, S. Höller. (2015). Re-industrialisation and low-carbon economy-can they go together? Results from stakeholder-based scenarios for energy-intensive industries in the German State of North Rhine Westphalia, Energies 8. 10, 11404-11429.
- Stefan Gössling, Brian Garrod, et al. (2010). Food management in tourism: Reducing tourism's carbon 'foodprint'. Tourism Management, 1-10.
- Spencer, L.M. (1986). Calculating human resource costs and benefits. New York, NY: John Wiley & Sons.
- U.K. Energy White Paper. (2003). Energy White Paper 2003: Our Energy Future: Creating a Low-carbon Economy, London.
- Yingfa Yang. 2015. Implementation Strategies of Low-Carbon Tourism. The Open Cybernetics & Systemics Journal, 2015, 9, 2003-2007.
- Yuyan Luo, Jun Wang, Qingzhong Dang, and Yao Chen. 2016. Literature Review on Low Carbon Eco-tourism. 3rd International Conference on Management, Education Technology and Sports Science (METSS 2016). Publication at:
<https://www.researchgate.net/publication/309517892>. (2018, December 5).

Kamonkanok Kiatisakchai, Doctor of Philosophy of Educational Policy, Management, and Leadership, Chulalongkorn University, Dean, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University.

Assistant Professor, Chuenchanok Kovin, Ph.D., Head of Development Education Program, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University.